

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

50. De fraude ratione modi vendendi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

tio, licet pro eo serico, quod petitur, vendere, non tamen mentiendi, ut diximus. Eodem modo, licet aliquando Latini pro Græco vendere, & alias similiter merces. Adverte tamen, quod non licet hac intentione merces emere, ut vendatur pro alijs, sed emptas licet sic vendere, tali causa rationabili existente.

Quinta conclusio: Emptor tenetur manifestare venditori ignorantem rem venditam valorem ipsius: verbi gratia, rusticus vendit gemmam magni valoris vili pretio, ex ignorantia, emptor cognoscens tenetur ei veritatem aperire, & dare valoris iustum pretium, aliàs peccat, & obligatur ad restitutionem. Non tamen est eadem ratio de eo, qui emit vineam alterius, in qua scit magnum thesaurum, & non manifestat, donec emat, & possideat ipsum: hic enim licitè id facit, nec tenetur manifestare, ut habet S. Thom. 2. 2. quæst. 66. art. 5. ad secundum & Sylvester verb. inuentum, §. 2. & Soto lib. 6. quæst. 3. artic. 2. Et ratio est, quia, cum venditur vinea, vel emitur, sola planities est, quæ venditur, cum his, quæ supra sunt, non autem ea, quæ subter sunt. Unde pretium iustum inde est sumendum, non ab his, quæ sub terra occulta sunt. Et quamvis ista sententia non nihil habeat difficultatis, tamen teneri secure potest, propter auctoritatem Doctorum.

De fraude, ratione modi vendendi

CAPVT L.

Tertia radix, unde fraus oritur, est ex modo vendendi, vel emendi, puta cum res emitur, aut venditur credito, aut numerata pecunia. Ad quarum fraudum manifestationem, sunt tres regulæ, seu conclusiones notandæ.

Prima est, licet vendere rem summo pretio iusto, cum credito venditur; licet que rem emere infimo pretio, cum vel numerata pecunia, vel anticipata venditur. Explico, diximus superius, esse tria pretia iusta naturalia vnius rei, summum, medium, infimum. Dico ergo, quod potest venditor exigere summum pretium, cum credito vendit, quod non exigeret, si numerata pecunia venderet. Rursus, licet emptori emere viliissimo, & infimo iusto pretio, cum anticipata pecunia emit; cum tamen res ista emeretur medio, vel summo pretio, si non

esset

esset talis anticipatio. In hac conclusione omnes conueniunt.

Secunda conclusio: Non licet supra totum iustum pretium vendere rem, quia credito venditur; nec licet emere infra infimum pretium, quia anticipata pecunia emitur. In hac etiam omnes conueniunt: exemplo sint nobis duo abusus communes.

Alter est mercatorum, qui solent in fine nundinarum, cum res minus valet, propter inopiam emptorum, vendere suas merces credito, exigendo pretium, quod valebat in medio nundinarum tempore, quod propter emptorum copiam multo maius erat: hoc iniquum est, & obligatur venditor restituere, nec excusatur, quia ipsi merces tanti stant, nec lucratur quicquam; quia, ut bene dicit Soto lib. 6. quaest. 4. ar. 1. merces huic periculo ex se sunt expositae, ut, & minus, & plus valeant, & aliquando perdat, aliquando lucreretur mercator; neque semper debeat vendi tanti, vel pluris, quanti stant venditori ipsi.

Alter abusus est quorundam, qui videntes rusticos, & laborantes non valentes terras, & vineas suas colere ex inopia, subministrant pecunias, emendo, anticipata solutione, minoris, quam creditur res suo tempore valitura, & sic emunt frumentum, vinum, & alia eiusmodi: quod quidem nullo modo licet, sed est usura palliata, obligans ad restitutionem.

Tertia conclusio: Res tanti debet vendi, aut emi, quanti valet, aut valitura probabiliter creditur tempore, quo res ipsa traditur. Haec conclusio est radix praecedentium, & per eam multorum casuum solutio habetur. Explico, aliquando non traditur simul res, & rei pretium, sed prius vnum altero, tunc pretium iustum sumendum est a tempore, quo traditur res, ut valeat tantum, quantum probabiliter valitura creditur tempore illo. Ex hoc patet solutio huius casus: Aliquis in mense Ianuario, cum modius frumenti valet, verbi gratia, tria scuta, emit frumentum tradendum mense Augusto; si creditur probabiliter, quod valebit tunc tria scuta potest modo emere, anticipata solutione, tribus scutis pretio taxato, & siue res minus, siue plus tunc valeat, nihil refert, fat est, quod empta est probabili pretio tunc futuro, licet sit minus praesenti. Ita deciditur iste casus, capitulo nauiganti, de usur.

Alius

Alius casus est; Multi mercatores vehunt frumentum in nauibus ad aliquam ciuitatem, in qua valet modius sex aureis; accedente tamen tanta copia, valebit tribus: tunc, si vnus mercatorum hoc prouidens praecurrat, & citius proueniat, & vendat tanto pretio, antequam alij venientes sint in causa diminutionis, licite id potest facere, nec admonere tenetur: vendit enim frumentum pretio tunc existenti, cum res traditur de futuro enim non tenetur curare. Ita habet S. Tho. 2. 2. qu. 77. art. 3. ad. 4.

Hoc etiam modo soluitur alius tertius casus. Si quis Princeps vellet taxare, & moderari mercium pretia, & v. g. post tres dies, divulgabitur pretium, potest aliquis mercator hoc sciens, vendere merces maiori pretio tunc currenti ante illam taxationem, nec admonere futurum; non tamen licet ei, qui mandatum habet à Principe, vt tali tempore pretium taxet, differre, donec suas merces vendat.

Soluitur etiam quartus casus, Aliquis vendit merces, soluetas post sex menses, quæ quidem, futura est solutio, magis valebunt, quam modo, cum traduntur, non licet huic vendere pretio futuro, sed praesenti. Hoc tamen intelligitur, quando ille alias non erat seruaturus suas merces, vsque ad illud tempus; nam, si seruaturus erat, & precibus emptoris cogitur vendere, potest exigere pretium probabile futurum, & pacifice, licet postea minus valeant.

Et sic intelligendus est casus, capitulo nauiganti, de Vsuris, vbi videtur absolute iste casus concedi, sed limitandus est, iuxta capitulum in ciuitate, de Vsuris, quando merces erant seruandæ, & ita tenet Soto lib. 6. quæst. 4. art. 2. quamuis Caietan. 2. 2. quæst. 78. articul. 1. distinctionem metaphysicam imagineatur, quæ parum, aut nihil ad res morales has facit. Soto tamen loco citato, limitat prædictam regulam limitatione bona, & notanda. Sunt. n. aliquot merces, quæ non possunt vendi, nisi credito, alias enim nõ posset iustum percipi pretium; vt fit in serico apud Florentinos: vehitur enim magna copia serici: quod, si venderetur soluta pecunia, vilius iusto venderetur, propter paucitatem emptorum: ideo solet vendi credito alijs mercatoribus, donec ipsi requirant, & habeant unde soluant. In his pretium iustum potest exigere a tempore solutionis pecuniarum: quod enim probabiliter creditur tunc merces vendituras, potest exigere, siue tunc plus, siue minus valeant. Rursus, sunt merces, quæ aliter vendi, aut emi nequeunt, nisi an-

tricipata solutione, quales sunt merces lanarum: non enim aliter mercatores possunt eas habere, nisi anticipando solutionem, qua pastores possunt pascere oves, & expensas suas facere. In his pretium iustum est sumendum à tempore solutionis, non à tempore, quo lanæ traduntur. Hoc tamen non licet in alijs mercibus, nisi in his, quæ aliter contractari nequeunt.

De quibusdam dubijs.

CAPVT LI.

Dubium vnum occurrit, an liceat, cum res credito venditur, supra iustum pretium exigere lucrum cessans, ratione pecuniæ numeraræ: verbi gratia, est mercator vendens suas merces, quæ valent centum, si venderet numerata pecunia, exponeret negotiationi centum hæc, & lucraretur plura, an liceat exigere ab emptore illa centum, quæ merces valent, & lucrum cessans? Anton. 2. part. titul. 1. capit. 8. §. 2. omnino negat, sed putat esse vsuram. Soto libr. 6. quæstion. 4. articuli. dubitat; tamen inclinatur in partem Anton. at Richardus & Caietanus, quos ipse citat, tenent licitum esse. Mihi videtur, cum distinctione procedendum. Aut enim venditor sponte vendit sua, aut rogatus ab emptore, cum alijs ipse habeat emptores, qui emant numerata pecunia, modo priori non licet, posteriori vero licitum est: nam tunc videtur iam damnum emergens, cum iste posset merces numerato vendere, damnum autem emergens, vt superius diximus, potest exigi.

Aliud dubium est, an liceat supra istud pretium exigere aliquid ab emptore, ratione periculi, cui exponuntur merces, cum credito venduntur, certior enim habetur pecunia præsens, quam futura. Medina C. de restitutione, quæstion. 38. tenet licitum esse. Conrad. verò, quæstion. 59. de contract. & Soto, loco citato, negant. Concedunt quidem posse exigere aliquid ratione expensarum, quando timentur dictæ expensæ probabiliter futuræ; vt, qui vendit homini solito non soluere, quin prius coram Iudice sepè compareat, potest vltra pretium mercium aliquid exigere, ratione periculi probabilis expensarum: tamen propter nudum periculum, quod in ipso credito est, non licet. Hoc mihi videtur securius, & tenendum; nam

aliàs